

39129

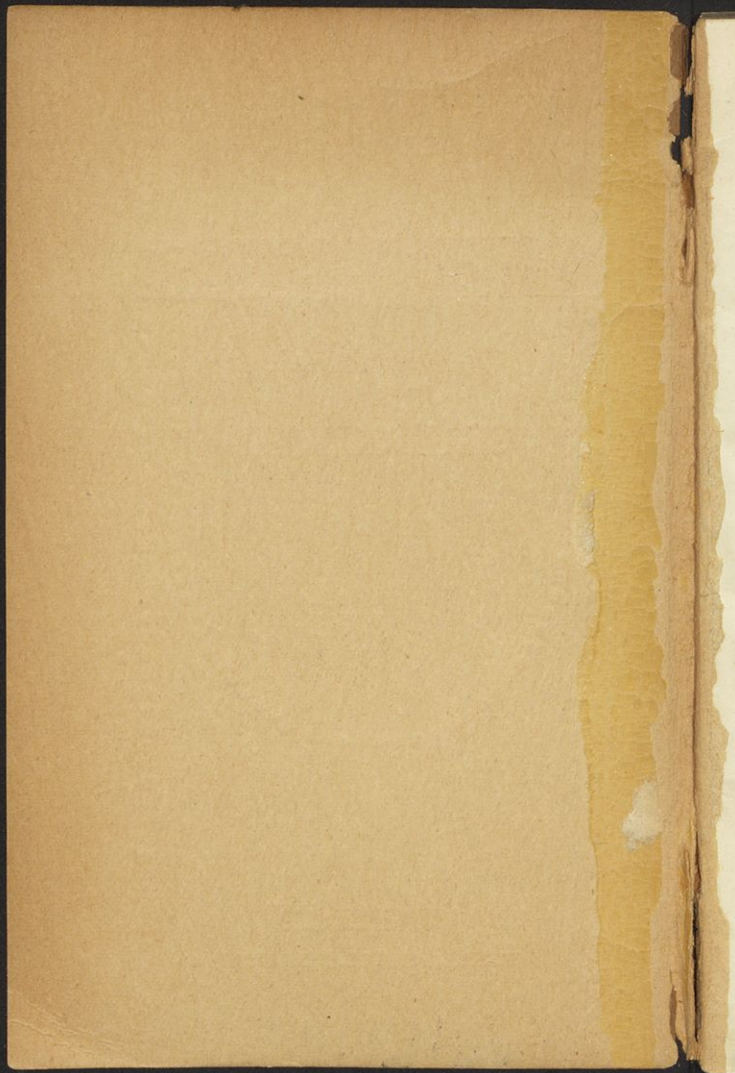
Lib. 80

MATER DOLOROSA

SILVIN SARDENKO

LJUBLJANA 1910

TISKALA KATOL. TISKARNA

39129

Mater dolorosa

U sedmih dramatskih slikah

Silvin Sardenko

Ljubljana 1910

Izdalo „Apostolstvo sv. Cirila in Metoda“

Tisnila Katoliška tiskarna

K. k. Studienbibliothek Laibach

K. k. Studienbibliothek Laibach

87108

Plater bolozsa

1871

1871

030033977

1871

1871

K. K. Studienbibliothek

K. K. Studienbibliothek

Mariji

in

Njenim družbam

*Vse bridkosti si prestala,
preihtela slednji vzdih:
kaj da ne bi mogla biti
Tolažnica žalostnih!*

Uvod.

Lep pozdrav vam, duše drage!
Par trenutkov, par korakov
za menoj! Na pot otožno,
polno trnja, polno mrakov.

A pred nami Dolorosa:
Kot velika živa rana;
vsa z bridkostjo napojena,
ali vedno bogovdana.

Kaj ni drzno, žalost njeno
zgrinjati v te skromne stihe?
Kaj ni drzno, čuvstva njena
zlivati v te hladne vzdihe?

Drzno, drzno! A umljivo.
Saj so bridki ti spomini,
vzorna slika, ki odseva
naše dneve v solz dolini.

Golgota so naši dnevi,
venčana s krvavo zoro;
strma pot so, ki se neha
z vnebohodno Oljsko goro.

Danes v duhu pot pred nami
na Kalvarijo se vije.
Tožne slike! Vendar tudi
skoz oblake solnce sije.

Osebe:

Marija.

Angel.

Janez, apostol.

Magdalena.

Suzana, } sorodnici Marijini.
Saloma, }

Veronika.

Klavdija (Pilatova žena).

Pomlad (dekle).

Prve tri slike se vrše v Nazaretu, ostale v Jeruzalemu. Med drugo in tretjo sliko je tri leta presledka. Na koncu vsaktere slike naj se poje kitica pesmi:
„Žalostna je Mati stala“.

I. V hiši nazareški.

Preprosta soba. V levem kotu klečalnik. Izza okna zunaj se vidijo lilijni cvetovi. Devica sedi s preslico v roki.

Marija.

Kako je bilo krasno
pomladno jutro tistikrat,
in solnce v čistem žaru,
kot bi žarelo prvikrat. (*Vstane.*)

In čudoviti dihi
od ezdrelonskih šli so palm.
Kot danes, sama v sobi
molila jutranji sem psalm.

In hram se je zasvetil,
kot da je mimo šla pomlad;
in nekaj zašumelo,
iz okna vstal oblak je zlat.

In glej! Izza oblaka
nadangel se je zablestel:
„Češčena . . .“ je pozdravil,
sporočil vest in odšumel.

A danes ni nikogar. (*Sede in se zamisli.*)
Le solnčni žar prisveti v hram.
„Ti zapuščena . . .“ pravi.
In rajši sevati gre drugam.

(*Zasiže svetlobo.*)

Angel. (*Od desne strani, v levi roki lilijo, ovito s trnjem.*)

Češčena, polna žalosti!

Marija. (*Vstane.*)

Kako resničen ta pozdrav!

(*Se ozre po angelu.*)

Angel. (*Stopi bliže.*)

O sinu ti prinašam vest.

Marija.

Gotovo grenko vest z višav.

Angel.

Z ljubeznijo odkrito,
veliko, čudovito
nikjer nobena stvar
ne bo ga več ljubila,
kot ti si, rajskomila,
ljubila ga vsekdar.

Marija.

Kot na stebalu enem samem
dvojnolzraslo cvetje čisto
sva nosila, sva čutila
isto bol in radost isto.

Angel.

Še bodo gnezdo ptice,
in svoj brlog lisice
imele kakor prej.
Le On bo bridko tožil,
kam glavo bi položil
utrujeno poslej.

Marija.

Upala sem, kakor Mozes,
upala sem brez nadeje;
vendar mati sem prosila
sina srčno in srčneje:

Še leto vsaj
ohrani te
moj tihi raj;
če leto ne,
pa mesec vsaj;
če mesec ne,
pa teden vsaj
ohrani te
moj tihi raj!

Angel.

Ni leta, ni ga tedna,
ta ura je poslednja,
izbrana vekomaj.
Ustavi srd oblaka,
ko vlije se iz mraka —
ne more več nazaj.

Marija. (*Povesi glavo.*)

Kakor noč na morju čarna,
ta napoved je skrivnostna,
vendar duša jo razume
materina prebridkostnā.

Angel.

Posekan že je les
za križ Odrešenikov,
spletena krona že
za kralja mučenikov
iz trnovih peres.

Že Oljska gora plaka,
in Cedron kri pretaka
na vrt Getzemani.
Kalvarija tihotno
pa snuje smrt sramotno ...
Samo še njega ni!

Marija. (*Pogleda kvišku.*)

Da mora iti, vem.
A take smrti vsaj,
moj Bog in moje vse,
ne voli vekomaj!
Besedo je dejal — (*Gleda v angela.*)
in celi svet je stal.
Moj sin, moj Bog!
Besedo reče spet:
in rešen ves bo svet

Angel.

— Res! Bila bi dovolj
le ena jim beseda,
dovolj en žarek sam
njegovega pogleda
in ena hipna bol.
A kaj bi svet govoril?!
Saj ni veliko storil:
le „bodi!“ je dejal —
in svet je bil odrešen.
A jad še ni utešen,
ko ni ga sam prestal.
Ko bo na križ razpet,
oblit od krvi čiste,
pokleknejo pod križ:
„Zahvaljen bodi, Kriste,
da si odrešil svet!“

Marija. (*Sklene roke in skloni glavo kakor v molitvi.*)

Grozen konec! Ali kóga
bolj pretrese bolečina,
ko bo križ na gori dvignjen?
Ali mater? Ali sina?

Angel. (*Žar zasije, Marija zre vanj, kakor bi v duhu videla angelovo napoved.*)

Poglej jih! Milijone
pod križem se jih sklone!
Če križa ne bi vzel,
stoteri komaj vdano
stopili bi za njim;
še bolj bi svet ga kled.

Marija.

Če mora sin trpeti,
če mora sin umreti;
še mati gre trpet,
še jaz naj grem umret.

Angel.

Trpeti ti je dano,
a ne umreti rano.
Ko šel človekov Sin
po trnjevi bo poti,
ti pridi mu naproti —
Nedolžni cvet edin!

Marija.

Kako njegovega
trpljenja dan izvem,
v samoti sama tej,
zakrita vsem ljudem?

Angel.

Ko tretjikrat pomlad
 na vrtu ti zacvete,
 ko trnje tretjikrat
 gredico ti preplete,
 pohiti z rodnihi trat.
 Sedaj jih sam ostavlja
 in tebe blagoslavlja
 in tiho krajino. (*Svetloba, angel odhaja.*)
 Mir tebi, žena, bodi!
 Naj Oče milo vodi
 ločitev vajino! (*Angel izgine.*)

Marija. (*Sama, hodi žalostna po sobi.*)

Izpremembra neizprosna!
 Kaj je rekel? Žena! Žena?
 Vedno bila sladka mati,
 danes žena — zapuščena.

Moj Gospod, moj sin kraljevi
 šel je služiti svetu vsemu.
 In nobene nima stvarce,
 ko vse stvarstvo last je njemu.

Ž njim je skrito šlo božanstvo
 in uboštvo mirnovdano,
 drugega ni vzel od doma,
 kakor krilo celotkano.

(*Stopi h klečalniku.*)

In tako je šel brez mene
 preko trat in preko polja.
 Kje so prejšnji zlati dnevi?!
 Zgodi se mi Božja volja! (*Poklekne.*)

Zastor.

II. Na vrtu nazareškem.

Gredica z lilijami, ob straneh mirta, oleandri in drugo zelenje. V ozadju se vidi okno, zastrto z zaveso.

Suzana (*s Salomo pride po vrtu in pogleda skozi okno*).

Postojva! Moli ravnokar.

Saloma.

Kako je v Bogu zatopljena!
(*Zroč v sobo.*)

Suzana.

Kako je tožen njen obraz,
preveč, preveč je zapuščena.

Saloma. (*Odstopita od okna.*)

Ni Ane, njene matere,
ni več očeta Joahima,
ni Jožefa — ni ženina,
in tudi njega — sina nima.

Suzana.

Nikogar ni, da v eni vsaj
besedi z njim se duša sklene;
nikogar ni, da eno vsaj
mu težko misel razodene.

Saloma.

Življenje njeno — skrit zaklad
in zakopan ob cesti prašni,
kjer mnogi mimo hodijo,
nevedni, trudni, siromašni.

Suzana.

In misel njena — žarek zlat,
ki vedno isto pot prihaja:
od solnca zemlji nosi luč,
od zemlje zopet k solncu vstaja.

Saloma (*pogleda spet skozi okno v sobo*).

Iz svetih sanj je ravnokar
junaško vstala kot Judita;
nebeška vdanost, sveti mir
v obličju njenem sta razlita.

Marija (*se prikaže na hišnem pragu*).

Zaslišala sem vajin
pogovor poleg doma.
Pozdravljeni v Gospodu,
Suzana in Saloma!

Suzana.

Odpusti mi dobrotno,
— da stopam, sestra moja,
v svetišče to samotno!

Saloma. (*Marija stopi bliže k njima*.)

Čuj! Eno prošnjo vdano:
Nevesta je! — Na svatbo
te vabi v našo Kano.

Marija (*Suzani*).

Nevesta si, Suzana?
 Raduj se ti, devojka,
 od sreče negovana.
 A žene zapuščene
 nikar ne vabi v svate,
 nikar ne vabi — mene!

(*Marija se okrene proti vratom, Suzana stopi za njo.*)

Suzana.

Brez tebe tega dneva
 ne jaz, ne družba moja
 prerajati ne smeva.

Saloma.

Nikar se več ne brani,
 Marija, sestra naša,
 naj vidimo te v Kani.

Marija.

Kaj hoče ženitnina,
 ki nisem je ljubila,
 ko sem imela sina.
 Pa naj zbudi se želja
 po njej, ko sina nimam,
 ko nimam več veselja?!

(*Hoče oditi v sobo.*)

Saloma.

Poslušaj vest veselo!
 Iz Magdale je snoči
 tvoj sin došel v Arbelo.

Suzana.

Ko sine jutro rano,
 še njega ti povabim.
 Sedaj pa prideš v Kano?

Marija (*se spet obrne k njima*).

Sedaj bom šla, Suzana,
 od hrepenečih misli
 po sinu svojem gnana.
 Za dvojno povabilo
 prejela boš njegovo
 in moje povračilo.

Suzana (*skloni se k mirtam*).

Dovoli, da venec poročni
 iz tvojih si mirt naredim.
 Še ti si, Marija, ga spleti
 in čelo ovenčaj si z njim!

Marija. (*Suzana spleta medtem venec.*)

Le spletaj venec sama ti
 za praznik poročencev;
 a zame nima mirta več
 nobenih vencev.

En sam še venec v duhu zrem,
 preostro trnjev venec,
 ki sin bo ž njim ovenčan moj
 okolu senec.

Škrlatni cvet — nedolžna kri
 na vencu zableskeče;
 in ves si svet od teh cvetov
 natrga sreče.

Suzana (*zaticaje venec v lase*).

Ne morem, sestra, umeti
skrivnostnih tvojih besed.
Kaj misliš s trnjevim vencem,
ki v njem osrečen bo svet?

Marija.

O blagor tebi, da ne veš
skrivnosti tugopolne,
ni v srcu tvojem strah noben,
nobena bol ne.

Nevesta si . . . O svatbi le
brezskrbna misel sanja.
A pride dan, ko se zjasni
skrivnost sedanja.

Saloma (*vtakne si v nedrije mirtin cvet*).

A danes je dan hrepenenja,
veselja je našega dan,
razliva se sladka vonjava
in slavčeva pesem čez plan.

Suzana.

Le pridi k nam v Kano še jutri!
A trnjevih vencev nikar,
nikar jih s seboj ne prinesi,
da sreče ne vgasne nam žar.
(*Odideta z vidnim veseljem.*)

Marija (*sama*).

Veseli sta, kot jaz nekdam,
ko je cvetel nebeški maj.
(*Se skloni k lilijam.*)
O lilije prečiste ve,
pač vedele še niste ve,

Da njega ni med vami več,
ki vas je ljubil ves goreč.

Ko sladki vaš je duh kipel,
kako je rad med vas hitel.

In enkrat — čudovit spomin! —
na vrt je k meni stopil sin.

Nabrala živih biservov,
povila belih sem cvetov.

Pa ko mu beli venec dam,
previl se mu je v trnje sam.

Na tihem zaihtela sem
in v sobo pohitela sem.

Sem bala se, da gre trpet,
in več ne vrne ga mi svet.

In česar se srce boji,
kako se rado to zgodi.

O lilije prečiste ve,
kaj videle ga niste ve,

Kako je vzel slovo od vas,
— da ni pogledal vam v obraz?

Samo na ta škrlatni cvet
(pokaže na oleander)
obrnil se je srčnovnet.

Ne veste ve, zakaj tako;
o, jaz pa vem — in pa nebo.
(Pogleda proti nebu.)

Zastor.

III. V Jeruzalem!

Gozd. V ozadju griči. V gozdu se pojavi dekle
kot pomlad v rožnem krilu, v naročju in laseh
polno rož.

Pomlad (*prihaja počasi in veselo, obstane in
se zagleda v daljavo*).

Kakor izza gozdnih mej
plahe srne plah pogled,
gledam, gledam jaz pomlad
doli v tihi Nazaret.

Kdo bo bele mirte bral?
(*Siplje belo cvetje.*)

Prišla jih bo deca brat,
v šopek jih bo spletala
in pozdravljala pomlad.

Kdo gojil bo lilije? (*Jih vsiplje.*)
Vem, dekleta pridejo:
čista srca s čistimi
se cvetovi snidejo.

Kdo pa hoče pasijonk
iz škrlata rožnega?
Ni je duše žalostne,
ni ga lica tožnega.

Vendar, glej, Devica gre,
ž njo pa žalostno srce ... (*Marija
prihaja. Pomlad stopi Mariji nasproti. Svetloba.*)

Devica ti,
ožarjena,
od žalosti
obdarjena.
Raztresla sem
cvetice vse,
ostale so
pasjonke še.

(Vzame eno z naročja v roko.)

Vsi lističi
na čaši tej
splateni so
kot krona, glej!
In steblo to
predrobno je
in žezlu tak
podobno je.
Vsi prašniki
kot žebliji so,
ki v krono se
zagreblji so.

Marija.

O, kdo si ti,
o, kdo si ti,
ki mi o kroni govoriš
in pasijonk
prinašaš mi
kot ljub spomin na sinov križ?

Pomlad.

Pomlad sem jaz!
Iz sinjih dalj
pošilja me
nebeški kralj.

Marija. Pomlad tedaj!
Povej mi vsaj:
katera si pomlad z višin?
Mar tretja že —
— ah! menda ne! —
odkar se je poslovil sin?

Pomlad.

Jaz tista sem
pomlad, poglej,
ki angel je
dejal o njej:
„Ko tretjokrat pomlad
na vrtu ti zacvete,
ko trnje tretjokrat
gredico ti preplete ...
(Zadnji verz s poudarkom.)
Pohiti z rodnih trat! (Pomlad izgine.)

Marija. Dvignila se bom takoj,
kamor sili me srce,
v daljno mesto Judovo
pohitela čez gore. (*Odhaja proti levi.*)

Saloma (*s Suzano od desne*).

Kam hitiš, Devica mila,
kam hitiš?
Mar Salome in Suzane
se bojiš?

Marija. Ne imenujta mene — Lepo,
a imenujta le me — Grenko,
ker me je Vsemogočni silno
napolnil z žalostjo. (*Odide.*)

Suzana.

Včasih mi je pravila
o trpljenju sinovem.
Morebiti danes gre
z njim trpet v Jeruzalem?

Saloma.

Smili se mi božji Sin,
smili Mati bolečin.

Suzana.

Čuj, Saloma! Skozi gozd
zašumel je šum vetrov,
kakor z oljskogorskih tal
vzdih bi nosil Stvarnikov!

(Strmeče poslušata.)

(V ozadju se čuje:)

Ljudstvo moje,
kaj sem ti storil?
Kdaj razžalil te?
Odgovori!
Iz Egipta
sem te že vodil
v rodovitni
Kanaan gori.
Ti pa tešeš
težki mi križ.*

Saloma.

Vinska trta vrh goric
vidiš, sklanja se navzdol,
kot bi za Marijino,
za njegovo znala bol.

* (Petje, koralno, ali se tudi lahko opusti.)

(V ozadju.)

Kaj sem moral
še ti storiti?
Kaj sem storil
še ti premalo?
Kot vinograd
sem te zasadil.
Ti pa si mi
bridko postalo,
da me s kisom
trpkim pojiš.

Suzana.

V rujni zarji jutranji
kot objokano oko,
kakor ranjeno srce,
glej, žaluje to nebo.

Saloma.

Kakor potnik zapuščen,
čez nebo hiti oblak,
tam nad mestom Judovim
se razjoka pretežak.

(V ozadju.)

Jaz sem tebe
spremljal v oblaku:
ni sovrag te
videl ohol.
Ti pa mene
vlečeš nemilo
pred Pilatov
sodni prestol.

Suzana.

Trnjevi grmovi cvet
skromni svoj razcvetajo,
drug ob drugem se vijo,
kot da krono spletajo.

(V ozadju.)

Jaz sem tebi
žezlo kraljevo,
kakor sinu
svojemu dal;
ti me venčáš
s trnjevo krono,
kot jetnika
s tujčevih tal.

Saloma.

To bo, to bo máteri
grenka pot in bridek svet!
Pojdiva za njo in z njo
ali plakat, ali mret.

Zastor.

IV. Nad Jeruzalemom.

Skalovje in grmovje. V ozadju se vidi Jeruzalem.
Devica pride in poklekne obrnjena proti mestu.

Marija (*kleči*).

Gospod še enkrat, enkrat še
na nizkost dekle se ozri
in solzo mojo zadnjikrat
otri z objokanih oči! (*Preneha.*)

In še zvesteje bi poslej
služila dolgo, dolgo ti.
Glej, vidim, ni še križa tam
na tožni gori Golgoti.

Naj ga ne bo! A če ga smrt
že mora priti zasadit;
nikar naj Tvoj, nikar naj moj
ne bo na križu Sin pribit. (*Vstane.*)

Ti ljudstvo! ako njega ne,
o, ljudstvo, ljubi sebe vsaj;
če v smrt obsodiš Stvarnika,
kak boš živelo vekomaj?!

(*Utihne za trenutek.*)

In če verjeti nočeš mu,
da on je Bog in Stvarnik tvoj,
pomisli misel eno vsaj:
Ima še mater za seboj.

Ima še mater žalostno.
 Kam mati naj brez sina gre?
 Če eno kruto umoriš,
 še drugo umoriš srce.

(Se nasloni ob drevo in se zamisli.)

Veronika *(s Klavdijo, Pilatovo ženo. Marija ju ne opazi).*

Pogledi, Klavdija,
 nasproti pride nama
 — prečudno srečanje —
 njegova mati sama.

Klavdija.

Njegova mati je?
 Kaj sanj o njem sem groznih
 nasánjala nocoj;
 ne zabim v dneh jih poznih.

Veronika *(strmeča v Marijo).*

Poznam jo po očeh,
 po licih pomladanskih,
 poznam od praznikov
 velikonočnih lanskih.

Klavdija *(Mariji, ki se vzdrami iz bridkih misli).*

Pozdravljena!
 Ti zaželena,
 velika žena
 in mati sina
 velikega,
 mogočnega,
 skrivnostnega.

Veronika (*stopi pred devico*).

Razjasni nama,
kaj sin je tvoj?
Nemara prerok?
Nemara kralj?
Mesija morda
znadzemskih dalj?

Klavdija (*zamišljena zroč pred se na tla*).

A težka slutnja
kot oster meč
me v dušo reže;
če ni še več?...

Marija. Mesija! In še mnogo več:
Naš Bog, naš Stvarnik, naš Gospod!
A mesto vaše ga je v smrt
izdalo polno grenkih zmot.

Klavdija (*si vije roke kakor v obupu*).

Ti nesrečni
naš Pilat!
Sleci sodni
svoj škrlat!

Kaj si storil,
kam zablodil?
Stvarnika si
v smrt obsodil.

Jaz roke sem
vila zanj,
zanj prosila
noč in dan.

Pa si rekel:
 „Sen je sen!“
 Zdaj je najin
 mir skaljen.

Kaj če miješ
 si roke,
 kdo umije
 pa srce!

(Odhaja, na voglu prizorišča obstane.)

Veronika *(dvigne roke k Mariji).*

Mila duša
 milostne device,
 utolaži
 Klavdijo nesrečno.

Marija *(stopi h Klavdiji, ji položi roko na ramo. Klavdija joka. Ko začuje: „Bodi utolažena“, se obrne k Mariji).*

Bodi utolažena!
 Po tem križu, Klavdija,
 tudi ti boš blažena.
 Ali živo vanj veruj!

Klavdija.

Zahvaljena!
 Ti zaželena,
 velika žena!

(Veronika prime Klavdijo za roko in odideta na desno.)

Marija (*sama*).

In kdo pa mater utolaži?
Gospod, še meni ga pokaži
tolažbe svoje kelih sladki!
(*Odhaja, Magdalena prihaja.*)

Magdalena (*prihaja od leve strani*).

Ne več naprej!
Dovolj je, mati,
da morala si tugovati
nad mestom Judovim.

Marija. O, pusti, Magdalena!

Naj nesem sinu svoj pozdrav,
poslednji na poslednjo pot;
saj ga ne bo prijaznega
pozdrava slišal od drugod.

Magdalena.

Dovolj je, da si solzo
izplakala pred mestom;
a v mesto ne, nikar!
Izplakala bi še srce.

Marija. Kako bi bilo moči

izplakati srce:
Velika bol je moja,
globoka kot morje.

Magdalena.

Ah, kaj je Judom mar,
če v dušo meč bridkosti
še tebi zasade!
Ne hodi, mati, tjakaj,
na samem rajši plakaj!

Marija.

In vendar grem.
 Če vi za njim mi smete,
 zakaj da jaz ne smem?
 Saj On je moje dete
 in moje vse:
 le zanj srce živi,
 le zanj mi mre.

Magdalena.

Ah! To bo bridek pot,
 ki s trnjem ga je ostrim
 nasul Adamov rod.
 Kako bo duša tvoja
 potrta vsa!
 Ne hodi tja!

Janez (*pride v trenutku, ko hoče Marija oditi*).

O, mati mojega Gospoda!
 Kako se danes žalostim,
 kot nisem se nikoli,
 kar hodim z njim.

Če toliko trpi učenec,
 Kako pa še le ti trpiš,
 ko veš, da sin tvoj nosi
 sramotni križ.

In ko bi ti mu, mati, zrla,
 kot jaz sem gledal mu v oči...
 Kaj jaz v očeh sem videl,
 o kaj še le bi ti!

Marija.

Kar pohitela bom
in obhodila mesto,
po ulicah in cestah
iskala njega,
ki ljubim z vso ga dušo.

Janez.

Še jaz s teboj grem, mati!
Nemudno pohitimo
na vogel vrat Efrajskih;
tam pojde s križem mimo ...

(Vsi trije odidejo.)

Zastor.

V. Na Golgoto.

Zadaj mestno obzidje. Spredaj vodi pot od desne.
Na levi izhod (vrata) v ulico: „Via dolorosa“.

Veronika (s Klavdijo; gledata pri izhodu v
mestno ulico).

Le postojva
in poglejva!
Mimo tega pojde kraja.
Meč se bliska!
Že so blizu.
Truma, kakor noč prihaja.

Klavdija.

Prvi v vrsti
kuštrav deček.
Glej, v korakih gre velikih!
Desko nosi
jim z napisom,
pisanim po treh jezikih.

Veronika.

In za dečkom...
Vsi na konjih!
Farizeji preoblastni,
kakor šli bi
pot do zmage,
pa gredo k pogubi lastni.

Klavdija.

A za njimi...
 Broj vojakov,
 divjih, kakor levi sami;
 vsak za pasom
 meč bridkostni,
 ostro sulico ob rami.

Veronika.

Za vojaki...
 Štirje hlapci
 s koli, žebli in drogovi.
 A za hlapci...
 Smrtni sluge,
 rabeljni gredo sirovi.

Klavdija.

In za njimi.
 Stojte trume! (*Utihne.*)
 Mar spoznali še ga bomo?
 Kakšno bitje!
 Kakšen človek!
 Ecce homo, ecce homo! (*Vije roke.*)

Veronika (*vsa vznemirjena raztegne v rokah bel prt*).

K njemu planem,
 bodi truma, bodi gnječa;
 naj obrišem
 lica sveta, krvaveča (*odhiti pri izhodu*).

Klavdija (*Mariji, ki prihaja z Magdaleno od desne*).

Bolje bi ti, mati, bilo,
da oči bi se zaprle,
od solza ti oslepele,
da vsaj tega ne bi zrle.

Kaj oči so tvoje čiste
zagrešile kdaj na sveti,
da trenutek toli grozen
morale bi danes zreti?

Marija (*pogleda skoz vrata v ulico; v žalosti sklene roke*).

Ah! Kako si,
Sin človekov,
zapuščen,
kakor ni bil
med zemljani
še noben.

Celo zemljo
dih ljubezni
greje tvoj;
ali tvoje
čelo moči
smrtni znoj.

Jaz s teboj sem
bila v tvojih
jasnih dneh;
in s teboj sem,
ko že nosiš
smrt v očeh.

Janez (*se pokaže pri izhodu*).

Ne! Nikar se več ne mudi!
Hiti vendar s tega kraja!
Mati bridka, glej, trenutek
najbridkejši tvoj prihaja.

Marija. En sam pogled
izpila še bi rada
iz solznih mu oči.

Le eno še
besedo sladko rada
iz grenkih čula ust.

En sam še vzdih
usmiljenja bi rada
izdihnili pred njim.

Klavdija.

Kako boš krotka ovca
med volčja šla krdela,
da mimo njih bi živa
do jagnjeta prispela?

Magdalena.

Mogočna kakor smrt
ljubezen je ognjena,
kot neugasli žar
iz solnčnega plamena.
Ne morejo vode
ljubezni pogasiti,
vse reke je nikdar
ne morejo vtopiti.

Janez (*naenkrat zakliče*).

Glejte! Že je prišel mimo.

Marija (*pogleda skozi vrata in ostrmi*).

O, da nisem znala mati,
kaj bo moral vse trpeti,
ne bi mogla ga spoznati. (*Plane pri
izhodu venkaj, Janez in Magdalena za njo.*)

(*V ozadju še reče:*)

O, moj sin, moj sín!

(*Na njen klic se čuje rahel glas:*)

O, žena!

Klavdija (*sama zroč pri vratih*).

Dva pozdrava vzdihujoča.
Prvič sta si v lice zrla
žalost in ljubezen vroča.

Srečali sta dve se srci,
dve veliki, dve trpeči;
srečala se dva pogleda,
dva sijaja v temni gnječi.

Suzana (*s Salomo pride pri vratih*).

In kdor je slišal ju sedaj,
po težkem onem vzdihu vsaj
bi moral vsak spoznati:
da to sta sin in mati.

Saloma.

Katera mati bi ljubila
s tako mogočno srčno silo,
da spremljati bi sina mogla
na križ sramoten — ne v gomilo?

Klavdija.

Kako sta mogla sin in mati
molče nositi silno tugo?
Kako da ni srce bridkostno
umrlo eno, ali drugo?

Suzana.

Nobena mati ne bi mogla
Razbičanega sina zreti,
vse rane v srcu občutiti,
umirati, a ne umreti.

Veronika (*prihiti s prtom, zaznamovanim z rdečimi potezami*).

Otrla sem krvavi pot.
Gospod je prt mi svilnotkan
in v prtu vrnil sveti svoj
obraz s krvjo zaznamovan.

Suzana.

O, daj, za hip mi prt podaj,
da ga molče poljubim vsaj.
(Prime prt in ga poljubi.)

Saloma.

Še meni sveti daj obraz,
da ga poljubim tudi jaz.
(Se skloni in ga poljubi.)

Klavdija.

A jaz? A jaz? Kako naj vem,
če se ga dotakniti smem!
Saj kriv, saj kriv je naš Pilat,
da prt rdeč je kot škrlat.

Veronika.

Nikar se, Klavdija, ne boj!
Odrešenik je tudi tvoj.

Klavdija (*pogleda v nebo*).

Gospod, poglej! (*Poljubi prt kleče.*)
Odpusti mi!
Saj nisem jaz
hotela te krvi.

Zastor.

VI. Pod križem.

Križ stoji že prazen, ob njem prislonjena lestvica
s tančico, pod njim trnjeva krona.

Magdalena (*pristopi pod križ in se zagleda vanj*).

Še križ stoji, najhujši križ!
Še silne ráme širi,
široko razprostrte, glej,
te hladne ráme štiri.

O, Golgota! O, Golgota!
Ti prestol blede smrti,
po tebi teče sveta kri
kot grozdni sok po trti.

(Pobere krono pod križem.)

Zakaj te niso, Golgota,
razsuli prej potresi,
da ne bi njega križala
na tem sramotnem lesi!

Zakrij z oblaki temnimi,
zakrij si lice grozno,
da te ne vidi več oko!
Ni treba! — Vse prepozno!

(Se zgrudi ob križu.)

Suzana (*od desne strani*).

Le vstani, Magdalena,
da na Gospodov greš pokop;
Arimatejski Jožef
odprl je zanj svoj novi grob.

Magdalena (*vstane*).

Presrečen grob, preblažen grob,
poslednji dom si njemu,
ki vseh stvari je Gospodar
in Stvarnik svetu vsemu.

Klavdija (*z veliko belo vazo, ki je zatvorjena*).

Nikar se Klavdije
in njenega daru
ne bránite, nikar!
Ni v srcu več miru...

Magdalena.

Kaj tvoj prihod pomeni?

Klavdija.

Glej! Alabastrova
najdražja mi posoda.
Razbij jo! Mire vam
prinašam za Gospoda.

Suzana (*vzame Klavdiji posodo iz rok*).

O, Klavdija, ti prva hči,
ki jo Gospodova je smrt
na pot življenja dvignila.
Tvoj duh naj več ne bo potr!

Veronika (*prihiti od leve v roki posodo z urezanimi cvetovi*).

Hitela sem, da ne bi vsaj
Gospoda mi zagrebli prej.
Prinesla sladkih sem dišav.
(*Ponudi posodo Magdaleni.*)
A kje je mati?

Magdalena (*pokaže na desni kraj izven pozornišča*).

Ah! poglej!

Suzana (*in vse žene gledajo tjakaj*).

Spet materi, kot v davnih dneh,
v naročju sin počiva;
nekdaj je sanjal sladki sen,
sen smrtni danes sniva.

In zopet, kakor v davnih dneh,
strmi mu v lica sveta;
nekdaj cvetoča kot pomlad,
a danes vsa brez cveta.

Magdalena.

Samo srce, kot prej nikdar,
sedaj se je razkrilo,
iz rane gleda vprašujoč:
Kaj nisem vas ljubilo?

Klavdija. (*Žene se obrnejo zopet ena k drugi.*)

Kako je mogla mati
na križu sina zreti,
najljubše bitje svoje
med smrtnimi trepeti?

Suzana.

Ne, ni pogleda
od sina obrnila,
ko bil tako je zapuščen;
le materin pogled
ostal je še pri njem.

Veronika.

Kaj ni v strahoti vila
pod križem rok tresočih,
kričala srčnih krikov
nad njim obupajočih?

Magdalena.

Ko drugi vili so roke
v obupu in bridkosti
v sovraštvu in divjosti —
le Ona stala je molče.
Ihtela s tihimi solzami
kot v pušči ranjen pelikan;
molila z vdanimi rokami
kot angel v kamen izklesan;
trpela v blagor vseh otrok,
kar zemeljski jih nosi krog.

Janez (*pride od desne strani*).

Hčere ve jeruzalemske!
Silna nje je bolečina:
Pristopite, preprosite,
naj z naročja dene sina!

(*Žene na desno proč.*)

Janez (*sam*).

Pa náj ga gleda še tako
ljubeče, verno, vroče:
ni v njem ne diha enega
vzbuditi več mogoče.

Ne ganejo se ustne več
usehle, posinele,
ko zadnjo so besedo že
„Dopolnjeno“ velele.

Ne dvignejo se več roke,
ni mar jim več objema;
odkar so križ objemale,
jih smrtni mir prevzema.

Ne vzgibljejo se več noge;
kdor šel je pot, kot one,
izmučeno bi koprnel,
kdaj jih k pokoju sklone.

Suzana (*in druge se vračajo z Marijo*).

Daj se vendar,
mati grenka,
preprosi!
Saj ne more
to naročje
grob mu biti.

(*Se ustavijo na prizorišču, Marija v sredi med njimi.*)

Marija. Živega mi niste dali,
mrtvega mi vsaj pustite;
dokler mi ne bodo grenke
vse solze nad njim izlite;
dokler smrt me ne ponese
v dvore svoje tajnoskrite.

Saloma.

Ti nad njim bi
v mnogih solzah
tugovala;
a nobena
v grob ne sme več
solza žala.

Marija. Živ ni mogel moj ostati,
mrtev vsaj naj moj ostane;
vaša bila kri škrlatna,
moje pa naj bodo rane;
žrtvoval je vam življenje,
moja pa naj smrt ostane!

Veronika.

Mir in pokoj
v grobu vsakem
biti mora;
a za mir ni
v rókah tvojih
več prostora.

Marija. Križ mu bil je smrtna postelj,
jaz gomila naj bom živa;
kjer je prve sladke sanje,
naj še smrtna sanje sniva;
kjer srce umira moje,
še njegovo naj počiva.

Klavdija.

Tam na vrtu
grob je vsekan
v novo skalo;
kak se bode
tam pri oljках
mirno spalo.

Zastor.

VII. Na grobu.

Grob zaprt, a ne še zapečaten. Kroginkrog oljke
in ciprese.

Marija (*kleči ob grobu s sklenjenimi rokami*).

Dete moje, moja sreča,
sreča moja neizmerna!
Kaj o tebi sanj nebeških
sanjala je duša verna.
Danes sreča — zakopana.

Dete moje, moja radost,
radost moja neizrazna,
kakor zvezda tihi noči
ti si bila mi prijazna.
Danes radost — zakopana.

Janez (*se prikaže na desni strani, obstoji
na voglu*).

Noč prihaja,
mati moja!

Marija (*zatopljena nadaljuje*).

Dete moje, moja nada,
nada moja zlatokrila,
po blestečih holmih rajskih
kajkrat si moj duh nosila.
Danes nada — zakopana.

Dete moje, moja slava,
 slava moja bogovdana,
 kak sem bila v tvoji zarji
 slavljenja in blagrovana.
 Danes slava — zakopana.

Janez (*korak bliže, ponovi glasneje*).

Noč priha,
 mati moja!

Marija (*ne čuje, nadaljuje*).

Dete moje, moja žalost,
 to si bridko legla vame.
 Kam te hočem potopiti?
 Vse morje te ne objame.

Janez (*stopi pred Marijo*).

Noč prihaja
 s tihih holmov,
 noč velika.
 Mati moja,
 zapustiva
 Rešenika!

Marija (*vstane, se ozre na učenca in naokolu*).

Saj je vedno
 vas učencev
 bilo dvakrat šest.
 Kje so drugi
 enajsteri?
 Sam ostal si zvest?

Janez. Vedno nas je
šlo učencev
z Mojstrom dvakrat šest;
danes smo se
razkropili
križem stez in cest.

Marija.
Vse prevara
za prevaro,
kamor zrem.
Glej! še onih
dvanajsterih
ni pri njem.
Ah! še onih
ni na križev
pot njegov,
ki jim dal je
svoj najvišji
blagoslov.

Janez. Vse se mora
izpolniti
kar je sám dejal:
„Jaz udaril
bom pastirja
in ovce razgnal.“

Marija.
Kak se ne bi
farizejski
Izrael
s celim srdom
duše svoje
vanj zaklel;
če še oni

živoverni
niso vanj,
ki so zrl
njega čuda
dan na dan.

Saloma (*od desne*).

Nikar se več
na grobu ne mudita.
Vojaška straža pride
zastražit grob.

Marija. Kako naj grem z gomile,
z gomile, kjer počiva
moj sin in moje vse.

Saloma.

Saj vendar, mati, pomniš to,
kar vama rekel je v slovo?

In ti in Janez,
oba sta gledala na križ,
kot bi prosila:
„Povej, Zveličar, kaj želiš?“

S pogledom milim
oba je ganil do srca,
z besedo tiho
tolažil zadnjikrat oba.

Skrivnostno, lahno,
kot bi se raniti te bal:

„Glej, žena, sin tvoj!“
Marija, tebi je dejal.

(*Se obrne k Janezu.*)

Slovesno, mirno,
kot da za brata te je vzel:

„Glej, mati tvoja!“
apostol, tebi je velel.

Janez. In kakor olje
skelečo rano pohladi,
beseda „Mati“
srce mi tužno pomiri.

Marija. A kakor kaplje
močnejše ogenj razplamte,
beseda „Žena“
še bolj razmuči mi srce.

Saloma.

Res, tolažba brez tolažbe.
Hrepenela si po njej,
našla si jo, a je huje
v srcu tvojem, kakor prej.

Kak je mogel večni Stvarnik
zameniti se s stvarjo,
kak je mogel mesto solnca
žarek dati ti samo.

Materi je tuje dete,
tuji roki mater dal;
kak na tujem rasti mogla
palma bi z domačih tal!

Janez (*obrnjen k Mariji*).

Glej, tebe s tugo je napolnil,
da z radostjo je nas navdal:
Ni mene dal zavoljo tebe,
zavoljo nas je tebe dal.

Magdalena (*od leve strani prihaja zamišljena, v roki trnjevi vè nec*).

Ah! Kam naj grem?
Sprejmite, ve me, šume,
med svoje tihe trume!
Tam zjokati se mirno smem.

Ah! Kam naj grem?
Nosite, vi me, holmi,
na tronu vašem bol mi
nemara vsahne z novim dnem?

Saloma (*jo ustavi, ko pride Magdalena na sredo prizorišča*).

A tiste šume ni,
in ni ga holma tega;
vsak vrh prenizko sega,
na njem te bol ne zapusti.

Magdalena.

Ah! Kam naj grem?

Janez (*se vstopi na desno tik Marije od desne strani*).

K Mariji, kakor jaz!

Suzana (*z Veroniko in Klavdijo*).

Devica, utolaži nas!

(*Vsi se vstopijo k Mariji po vrsti: Janez, Suzana, Veronika, Klavdija na desni; Saloma in Suzana na levi.*)

Magdalena (*se vstopi na levo pred Marijo in počasi govori*).

Kako boš mogla ti, Devica,
otrokom biti Tolažnica!
ponižana si kot Noema
iz davnih dni, iz Betlehema.

Marija.

Vse bridkosti sem prestala,
preihtela slednji vzdih;
kaj da ne bi mogla biti
Tolažnica žalostnih.

(*Magdalena se vstopi na levo tik ob Mariji in ji da v roke trnjevo krono.*)

Angel (*se pojavi v svetlobi, držeč palmo v roki*).

Kraljica vseh mučencev, zdrava!
Jeruzalema ti si slava,
ti si veselje Izraela,
ti ljudstva čast si nezvenela!
Saj vzraste trnjev venec tvoj
v najlepšo krono. Bog s teboj!
(*Izgine v žareči svetlobi.*)

Konec.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIJLNICA

00000465036

Kazalo.

	Stran
Uvod	7
I. V hiši nazareški	11
II. Na vrtu nazareškem	17
III. V Jeruzalem	23
IV. Nad Jeruzalemom	29
V. Na Golgoto	36
VI. Pod križem	43
VII. Na grobu	49

